

Trung tâm WTO và Hội nhập
Phòng Thương mại và Công nghiệp Việt Nam

HIỆP ĐỊNH THƯƠNG MẠI TỰ DO VIỆT NAM - EU

Tóm tắt Chương 11 - Doanh nghiệp Nhà nước

Chương 11 EVFTA bao gồm các cam kết liên quan tới 03 nhóm doanh nghiệp “đặc biệt”: doanh nghiệp Nhà nước, doanh nghiệp có quyền và ưu tiên đặc biệt và doanh nghiệp độc quyền chỉ định (dưới đây gọi chung là DNNN). EVFTA là một trong hai hiệp định thương mại tự do đầu tiên mà Việt Nam có cam kết về vấn đề này (hiệp định còn lại là CPTPP). Các cam kết về vấn đề này chủ yếu liên quan tới 02 nhóm nghĩa vụ (i) nhóm nghĩa vụ áp dụng cho DNNN thuộc diện điều chỉnh và (ii) nhóm nghĩa vụ áp dụng cho cơ quan Nhà nước khi có các biện pháp đối với các DNNN thuộc diện điều chỉnh.

1. Các DNNN thuộc diện điều chỉnh

Theo cam kết tại Chương 11 EVFTA thì các nội dung tại Chương này chỉ áp dụng cho các doanh nghiệp Nhà nước, doanh nghiệp có quyền/ưu tiên đặc biệt và doanh nghiệp độc quyền chỉ định thuộc diện (phạm vi) điều chỉnh, tức là nằm trong giới hạn áp dụng của Chương 11 EVFTA (quy định trong lời văn và các Phụ lục của Chương 11).

Cụ thể, DNNN thuộc phạm vi điều chỉnh của EVFTA là doanh nghiệp đáp ứng cùng lúc các đặc điểm nêu trong Bảng sau đây:

Bảng – DNNN thuộc diện điều chỉnh của Chương DNNN - EVFTA

Khía cạnh	Về nguồn gốc vốn / quyền kiểm soát	Lĩnh vực hoạt động	Quy mô doanh thu
Doanh nghiệp Nhà nước	<p>-Có vốn nhà nước chiếm trên 50% vốn điều lệ hoặc Nhà nước nắm, thông qua quyền sở hữu vốn, trên 50% quyền bỏ phiếu biểu quyết; hoặc</p> <p>-Nhà nước nắm quyền chỉ định đa số thành viên Ban lãnh đạo</p> <p>-Nhà nước có quyền kiểm soát đối với các quyết định kinh doanh có tính chiến lược của doanh nghiệp</p>	<p>Có hoạt động thương mại</p> <p>Trường hợp có cả hoạt động thương mại và không thương mại thì chỉ áp dụng đối với phần hoạt động thương mại</p>	<p>DN ở trung ương: Có doanh thu từ hoạt động kinh doanh từ 200 triệu SDR/năm (tương đương khoảng 6.280 tỷ đồng) trở lên trong ba năm liền trước;</p> <p>DN ở địa phương: Được loại trừ trong vòng 05 năm kể từ khi EVFTA có hiệu lực, hết 05 năm thì áp dụng ngưỡng quy mô doanh thu như DN ở trung ương</p>
Doanh nghiệp có quyền, ưu tiên đặc biệt	Doanh nghiệp của Nhà nước hoặc tư nhân được cơ quan Nhà nước trao quyền, ưu tiên đặc biệt (theo pháp luật hoặc trên thực tế)		
Độc quyền chỉ định	Doanh nghiệp, cơ quan Nhà nước, tổ chức khác được Nhà nước chỉ định làm người mua/nhà cung cấp độc quyền một loại hàng hóa/dịch vụ nhất định trên một thị trường nhất định		

Ngoại lệ:

Chương 10 và Phụ lục của Chương 11 liệt kê một số trường hợp ngoại lệ không phải tuân thủ các cam kết về DNNN, bao gồm:

(i) *Nhóm các ngoại lệ chung:*

- Hoạt động mua sắm công như định nghĩa tại Chương 9 EVFTA về mua sắm công
- DNNN sở hữu hoặc được kiểm soát bởi một Cơ quan Chính phủ chịu trách nhiệm về an ninh quốc phòng, trật tự an ninh công cộng; trừ trường hợp các DNNN này chỉ thực hiện các hoạt động thuần túy thương mại không có liên quan tới an ninh quốc phòng, trật tự an ninh công cộng
- Các dịch vụ nhằm thực hiện chức năng của Nhà nước
- Các biện pháp của Chính phủ liên quan tới tư nhân hóa, cổ phần hóa, tái cấu trúc, xử lý tài sản của DNNN
- Các biện pháp của Chính phủ nhằm mục tiêu ổn định kinh tế trên lãnh thổ Việt Nam (ví dụ yêu cầu DNNN phải bán theo giá, số lượng, các điều kiện khác do Nhà nước ấn định...)
- Các biện pháp nhằm các mục tiêu phát triển (ví dụ bảo hiểm thu nhập, an ninh trật tự, phúc lợi xã hội, giảm đói nghèo, phát triển giáo dục, chăm sóc trẻ em, cải thiện thu nhập và tạo việc làm cho người dân ở các khu vực kém phát triển...) miễn là các biện pháp này không vi phạm nguyên tắc bình đẳng và không phân biệt đối xử trong các hoạt động thương mại liên quan;
- Hoạt động mua bán hàng hóa, dịch vụ giữa DNNN với doanh nghiệp nhỏ và vừa Việt Nam

(ii) *Các ngoại lệ riêng cho một số DNNN cụ thể*

Phụ lục Chương 11 liệt kê các trường hợp được loại trừ khỏi phạm vi của EVFTA theo danh sách các DNNN và các hoạt động cụ thể của các DNNN đó, bao gồm:

- PetroVietnam: Được loại trừ cho phần hoạt động liên quan tới tìm kiếm, thăm dò, khai thác dầu mỏ và khí đốt, các dịch vụ hàng không phục vụ các hoạt động dầu mỏ, khí đốt
- EVN và bất kỳ doanh nghiệp nào trực thuộc: Được loại trừ cho phần hoạt động liên quan tới phát điện bằng thủy điện, năng lượng hạt nhân, truyền tải, phân phối điện, các nguồn năng lượng thay thế khác

- VINACOMIN: Được loại trừ các hoạt động bán than, khoáng sản
- SCIC (không bao gồm các chủ thể có vốn đầu tư của SCIC): Được loại trừ cho phần hoạt động liên quan tới quản lý, đầu tư tài sản và các hoạt động liên quan sử dụng tài sản thuộc ngân sách nhà nước
- DATC: Được loại trừ cho phần hoạt động liên quan tới tái cấu trúc các khoản nợ nhằm mục tiêu, chức năng được giao
- Tổng công ty hàng không Việt Nam: Được loại trừ cho phần hoạt động liên quan tới dịch vụ mặt đất
- DNNN trong các lĩnh vực in ấn, thông tin đại chúng, dịch vụ nghe nhìn: Được loại trừ cho phần hoạt động liên quan tới thông tin đại chúng, in và xuất bản, mua bán, phân phối các sản phẩm nghe nhìn

2. Các nguyên tắc áp dụng đối với DNNN thuộc diện điều chỉnh của EVFTA

Kể từ khi EVFTA có hiệu lực với Việt Nam, DNNN thuộc diện áp dụng của Chương DNNN phải tuân thủ các yêu cầu sau đây:

- *Phải hoạt động dựa trên tính toán thương mại thuần túy*: Trừ trường hợp DNNN thực hiện nhiệm vụ công ích hoặc được Nhà nước chỉ định độc quyền trên một thị trường nhất định, DNNN phải ra các quyết định kinh doanh dựa trên “tính toán thương mại” (tức là phải dựa trên phân tích về giá cả, chất lượng, khả năng cung ứng, tiếp thị, vận tải... thông thường).
- *Không được phân biệt đối xử khi mua bán hàng hóa, dịch vụ*: Khi mua bán hàng hóa dịch vụ, DNNN phải đối xử với hàng hóa, dịch vụ, doanh nghiệp của Bên kia không kém thuận lợi hơn đối xử dành cho hàng hóa, dịch vụ, doanh nghiệp của nước mình trong các điều kiện tương tự.

3. Các nguyên tắc áp dụng đối với cơ quan Nhà nước trong quản lý các DNNN thuộc diện điều chỉnh của EVFTA

EVFTA yêu cầu Việt Nam và EU khi quản lý, kiểm soát các DNNN thuộc diện điều chỉnh phải tuân thủ các nghĩa vụ sau:

- Nỗ lực để bảo đảm các DNNN này tuân thủ các tiêu chuẩn quản trị doanh nghiệp đã được thừa nhận trên thế giới;
- Không để các DNNN trực thuộc các cơ quan có thẩm quyền ban hành quy định pháp luật liên quan tới DNNN, qua đó bảo đảm tính hiệu quả và khách quan của cơ quan này
- Áp dụng thống nhất và không phân biệt đối xử với các doanh nghiệp, không được ưu tiên DNNN
- Cung cấp thông tin chi tiết về DNNN thuộc diện điều chỉnh (thông tin về chủ sở hữu, về cơ cấu bỏ phiếu, cơ cấu tổ chức...) cho Cơ quan có thẩm quyền của Bên kia khi được yêu cầu.